

Foto: Tore Haraldset, nesbyenfoto.no

Forsikringskonferansen 2024

- Ekstremvær - beredskap, jus og skadeforebygging.
- Beredskapsleder Svein Magne Juvhaugen, Nesbyen Kommune
- Christian Kjellby Nettet, Advokatfirmaet SANDS
- Tore Tenold, KLP Skadeforsikring AS

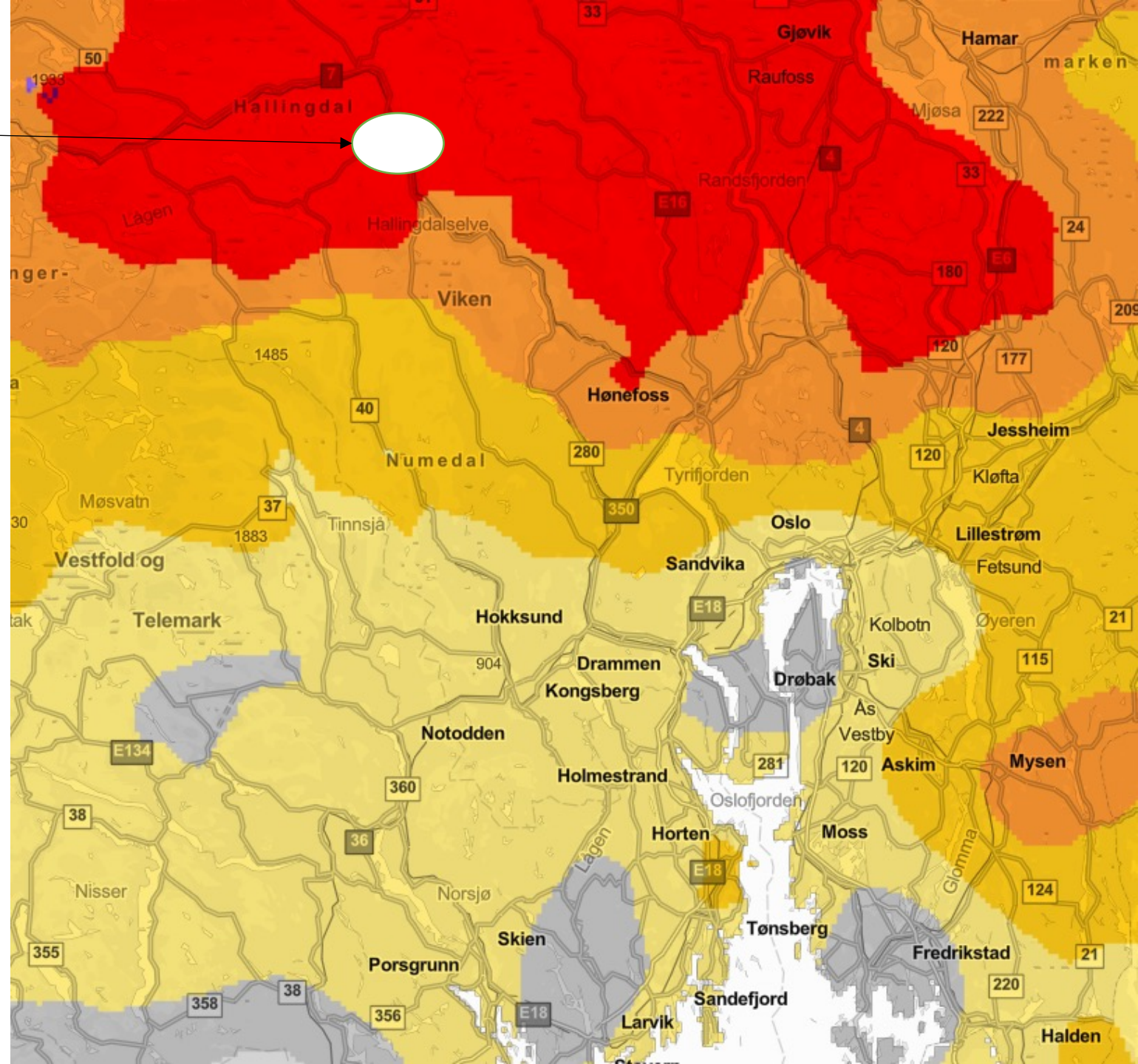
Nesbyen
kommune

Nesbyen

- Sentrum ligger på en elveslette
- 3300 innbyggere
- 4500 fritidsboliger
- 1 barneskole
- 1 ungdomsskole
- 2 legekantor
- Lokal legevakt 8-23

- RV7
- Bergensbanen
- Hallingdalselva
- Rukkedøla

(kart fra yr.no med nedbørsvarsel for 7/8-23)

Nesbyen
kommune

Nesbyen en vanlig sommerdag

Nesbyen onsdag 9. august 2023

Foto: Tore Haraldset, nesbyenfoto.no

Flommer over i Nesbyen: – Garasjen er halvfull

Store deler av Nesbyen er under vann. Innbyggerne venter på at det skal gå over, samtidig som de prøver å berge så mye de kan.

Eirik Sørenmo Påsche
Journalist

Tordis Gauteplass
Journalist

Arnstein Groven er 97 år, og fortel at det aldri nokon gong før har vore så mykje vatn i Nes. Foto: Evy Myhre

Arnstein (97) blant dei evakuerte i Nesbyen i natt: – Dette er passe spennande for ein 97-åring

Natt til onsdag vart det sett i gang evakuering frå bustadar i Nesbyen sentrum. Eldrebo på Nupelykkja var fyrste puljen.

FLOMKJENDIS: Arnstein Groven var i kjempemur da han ble kåret til «årets halling». Han tok imot Hallingdalen og VG på Elverhøy helsetun i Nesbyen. Foto: Frodrik Solstad / VG

Arnstein (97) knuste VM-helt i kåring: – Nesten ikke til å tro!

OSLO/NESBYEN (VG) Flommens herjinger rammet Nesbyen hardt i august, men bokstavelig talt ut av vannmassene kom gledessprederen Arnstein Groven (97). Nå er han kåret til «årets halling».

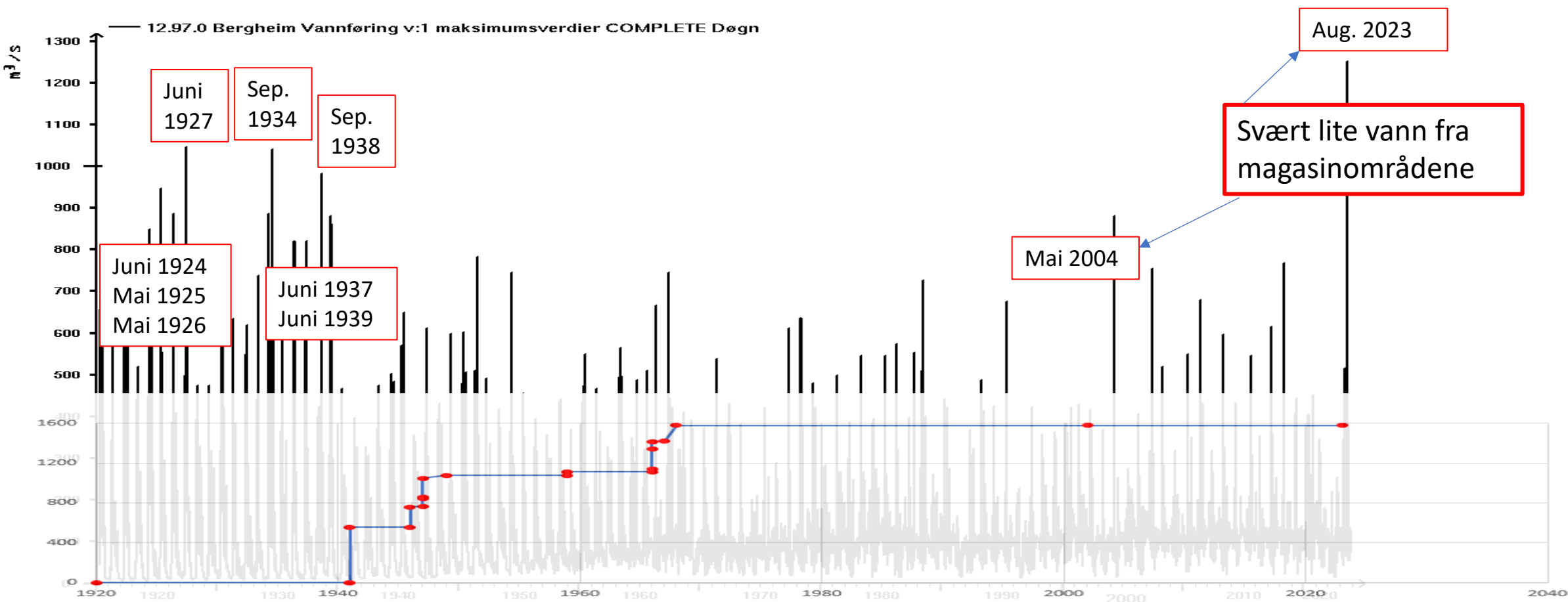
Bebyggelsen på Nesflata

- Noe bebyggelse fra før 1960
- Magasinutbygging i fjellet 1940 – 1970 => Antagelse om at Nesflata ble mindre flomutsatt
- Ny RV7 kom i 1972 => Mer bebyggelse
- Per nå ca. 30 boliger med omfattende skader i hovedetasjen
 - Siste bebyggelse 1994 (2000)

Bergheim, 1920 - 2023, de 10 største flommene

820 - 1450 m³/s

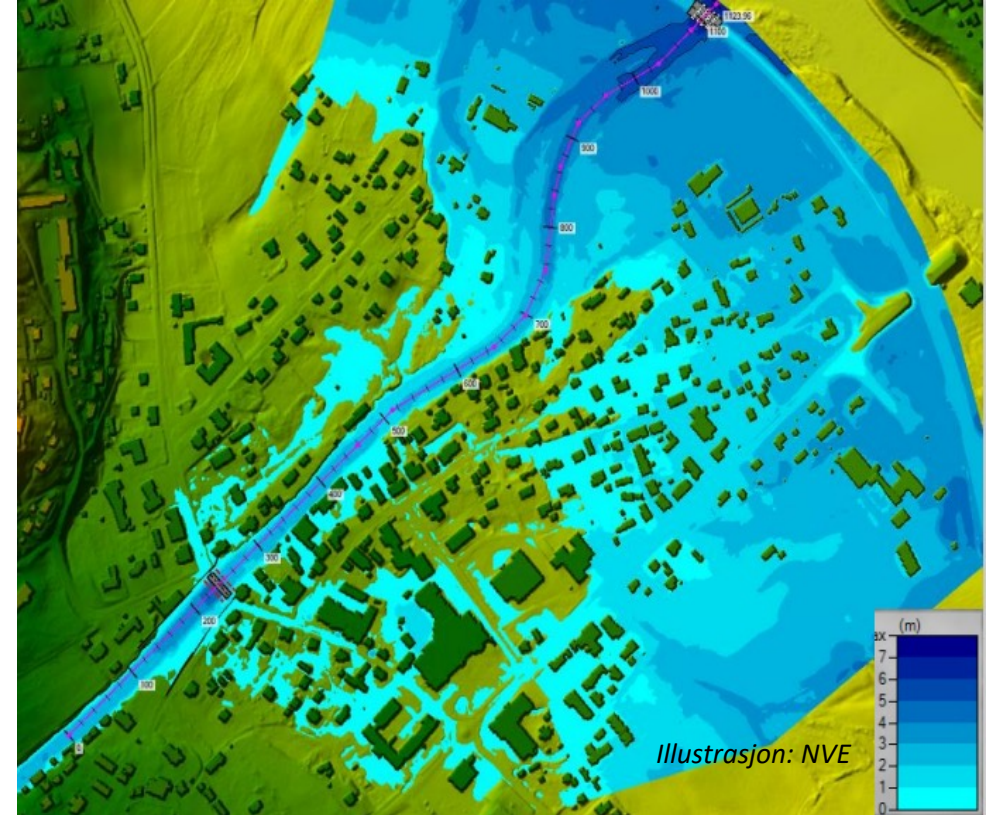
Forskrift om kommunal beredskapsplikt

- *Forskriften skal sikre at kommunen ivaretar befolkningens sikkerhet og trygghet. Kommunen skal jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhetsarbeidet på tvers av sektorer i kommunen, med sikte på å redusere risiko for tap av liv eller skade på helse, miljø og materielle verdier.*
- *Forebygge*
 - *Kommunen har et ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet gjennom å forebygge og sikre.*
 - *Kommunen vil måtte legge til grunn at de som lever i dag vil oppleve en tilsvarende flom igjen.*

Plan- og bygningsloven (pbl)

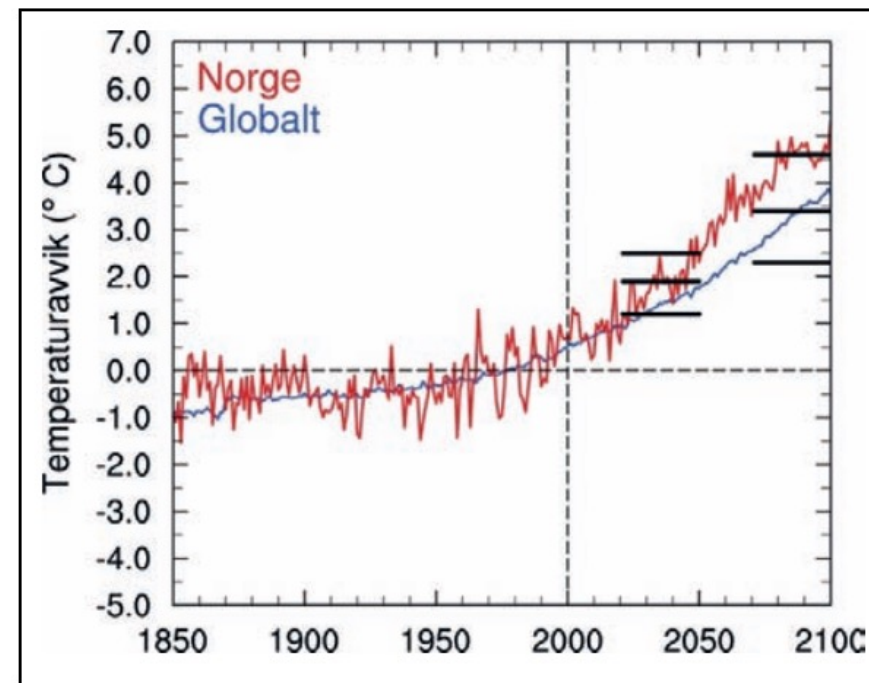
- Kommunens verktøykasse
- Bebyggelse utsatt for naturfare som flom, § 28-1
 - En lite brukt paragraf
- Hva er søknadspliktig ?
 - *En tolkning av loven opp mot konkrete forhold*
 - Det vil si dette kan variere fra kommune til kommune
 - *Flomutsatt*
 - *Størrelsen på skaden*
 - Vannlekkasje i hus; rent vann
 - Flomvann; møkkete og mye bakterier
 - *Sannsynlighet for at dette vil skje igjen*
- Kommunen er myndighet etter plan- og bygningsloven

Klimaforandringer

- Det forventes et våtere og villere klima, altså hyppigere og større flommer.
- Mange av de største skadene siste 20 år har kommet etter høstflommer og ikke vårflommer
 - Ved vårflommer er det ofte bedre kapasitet i magasinene til å regulere vannføringen

Figur 5.2 Temperaturauke, A2 utsleppsscenario.

Plan- og bygningsloven (pbl) - Gjenoppbygging

- Nesbyen kommune har i gjennomsnitt hatt flom hver 4. år
- Er det greit å tillate gjenoppbygging i flomutsatte områder ?
 - «Det er dårlig samfunnsøkonomi å reparere de samme skadene flere ganger»
 - *Ole Irgens, pressesjef, Tryg forsikring til E24 30.12.2023*
 - «Risikoen vil øke fremover og vi har faktabasert innsikt i det. Vi som samfunn må ta det på alvor»
 - *Geir Holmgren, konsernsjef Gjensidige til E24 30.12.2023*
- Kommunen vurderer om det er riktig å sette krav om søknadsplikt for gjenoppbygging av hus hvor hovedetasjen bygges opp på nytt.
 - For å forebygge at tilsvarende skader og hendelser skjer igjen
 - Gjelder for området som ikke kan sikres med flomvoll

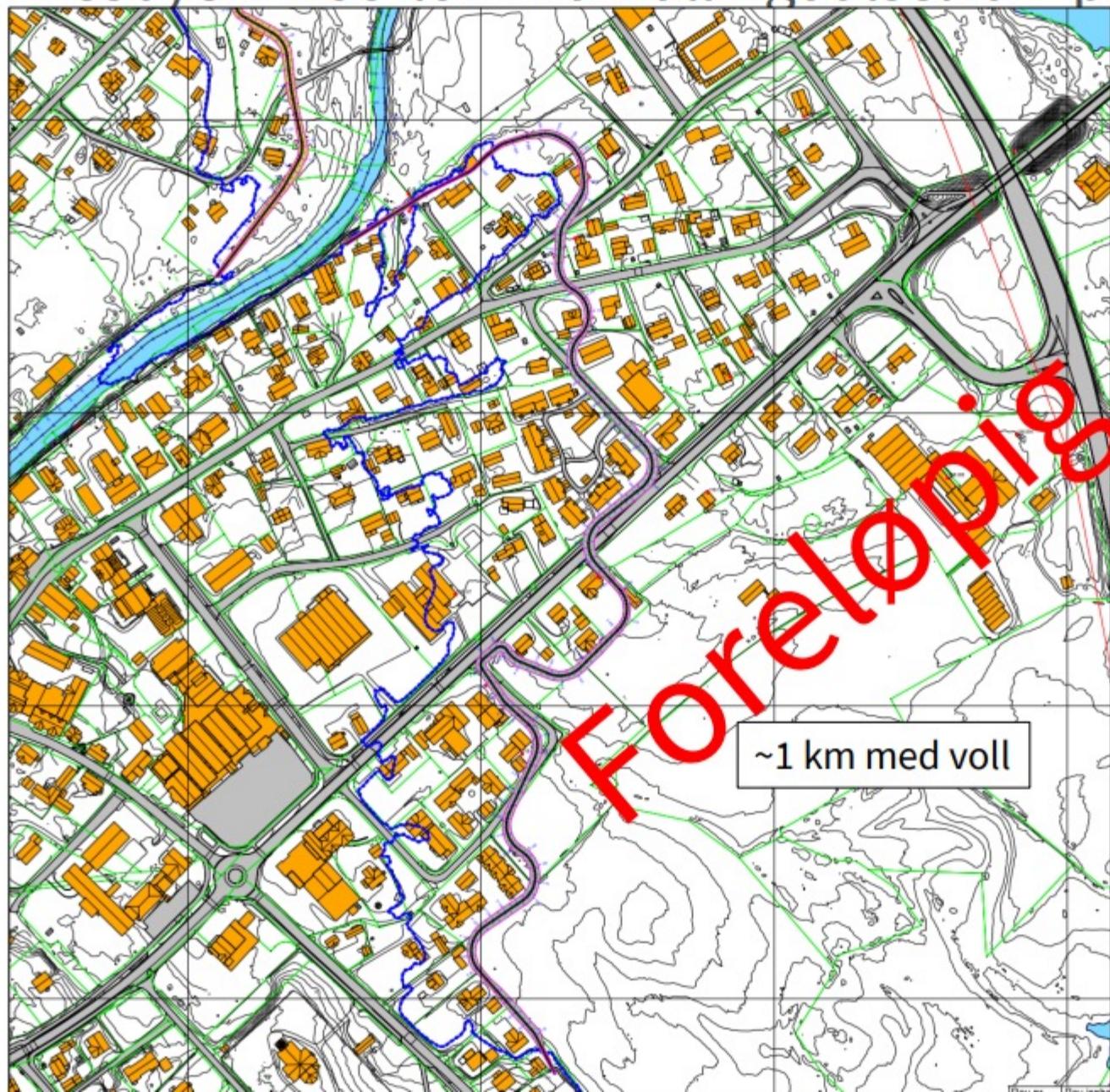

Bygge- og deleforbud

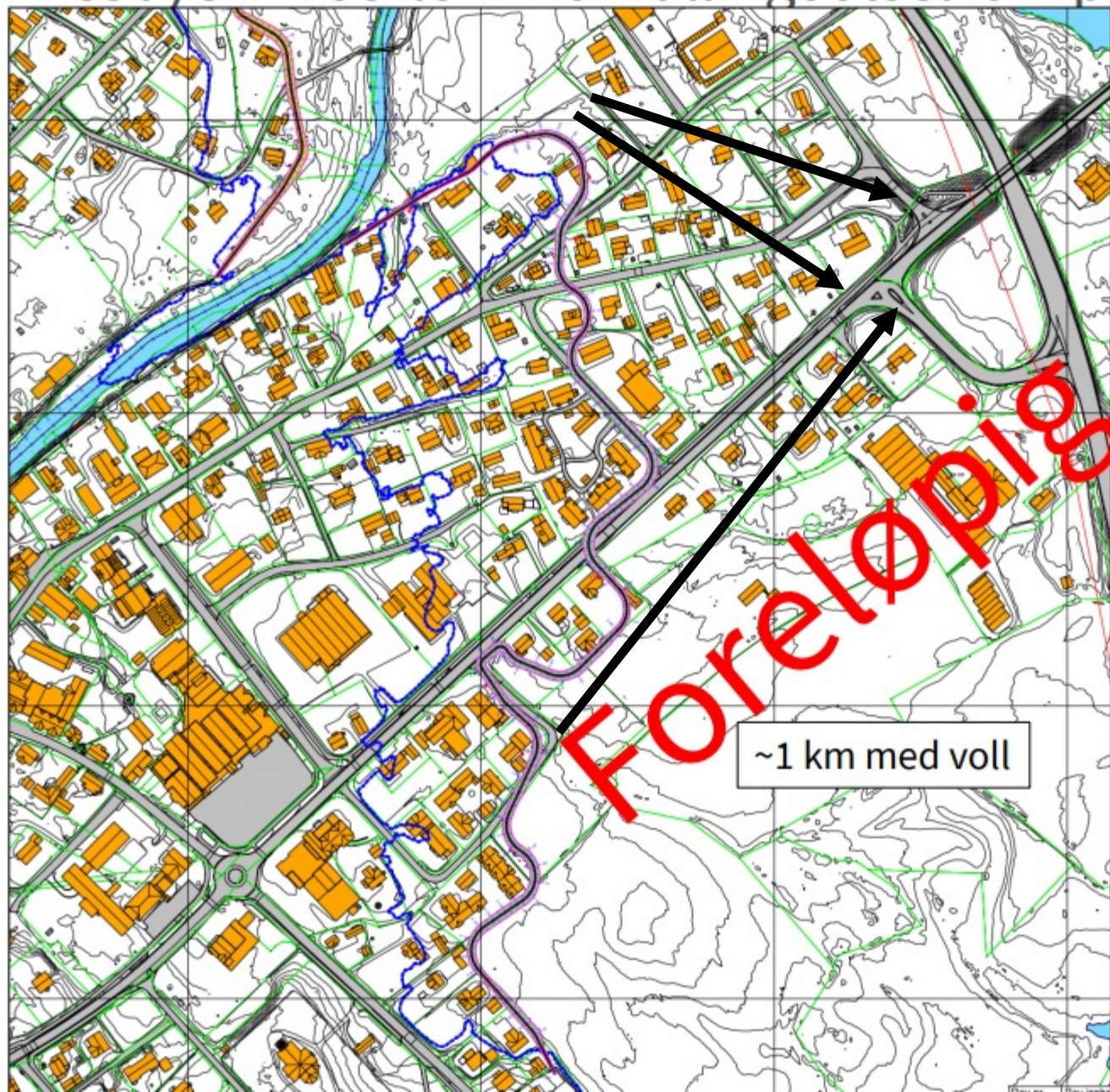
Tidslinje til nå

- 19.09.2023: Kommunen varslet eierne av 149 eiendommer om et mulig bygge- og deleforbud etter pbl § 28-1 annet ledd og § 13-1 første ledd. Varselet omfattet bebyggelse som ble ansett å være utsatt for fremtidig flomskade og som ville bli berørt av den planlagte flomvollen.
- 08.11.2023: 94 eiendommer friskmeldt
- 30.11.2023: Bygge- og deleforbud jfr. pbl § 28-1 nedlagt for 8 eiendommer
- 11.01.2024: Bygge- og deleforbud jfr. pbl § 28-1 nedlagt for 6 boligeiendommer
- Per dato: 20 boligeiendommer med omfattende skader, og ikke bebodd. 10 boligeiendommer med mindre skader og bebodd.

Sikring av Nesbyen mot flom fra Hallingdalselva – parsell1

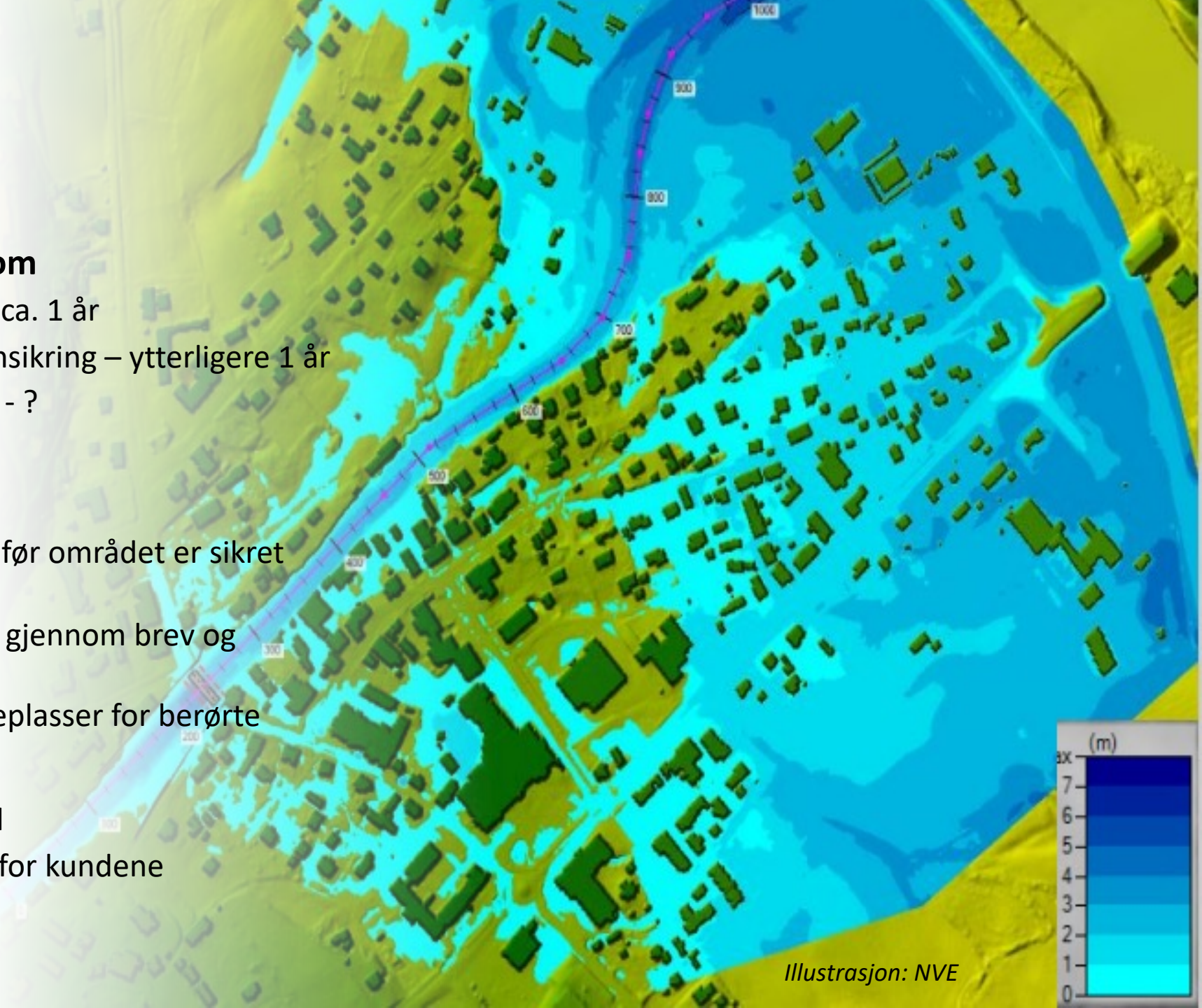
Sikring av Nesbyen mot flom fra Hallingdalselva – parsell1

Veien videre

- **NVE - flomsikring mot 200-års flom**
 - Avklare plassering flomsikring – ca. 1 år
 - Regulering og prosjektering flomsikring – ytterligere 1 år
 - Finansiering flomsikring (80/20) - ?
 - Bygging flomsikring - ?
- **Kommunen**
 - Skal det tillates gjenoppbygging før området er sikret mot ny flom ?
 - Løpende informasjon til berørte gjennom brev og folkemøter
 - Psykisk helse har arrangert møteplasser for berørte
- **Forsikringselskapene**
 - Ivaretagelse av kundene over tid
 - Langsiktig midlertidig bosetting for kundene

Bygningsstatus

Hver boligeiendom er kartlagt

Skade	Status	Søknadsplikt
Bærekonstruksjon skadd		Ja
Brannskille skadd	Brannskille fjernet.	Ja
Vann mer enn 30 cm opp på vegg	All isolasjon fjernet. Innvendige vegger fjernet.	Ja, etterisolering Ja, hovedombygging
Vann mer enn 30 cm opp på vegg	All isolasjon fjernet. Innvendige vegger består.	Ja, etterisolering
Vann 30 cm opp på vegg	Deler av isolasjon er fjernet	
Vann på gulv i hovedetasje, men ikke på vegg		
Vann i kjeller, ikke i hovedetasje	Huset er bebodd	Nei

Foto: Nesbyen kommune

Eiendommer med skade i hovedetasjen

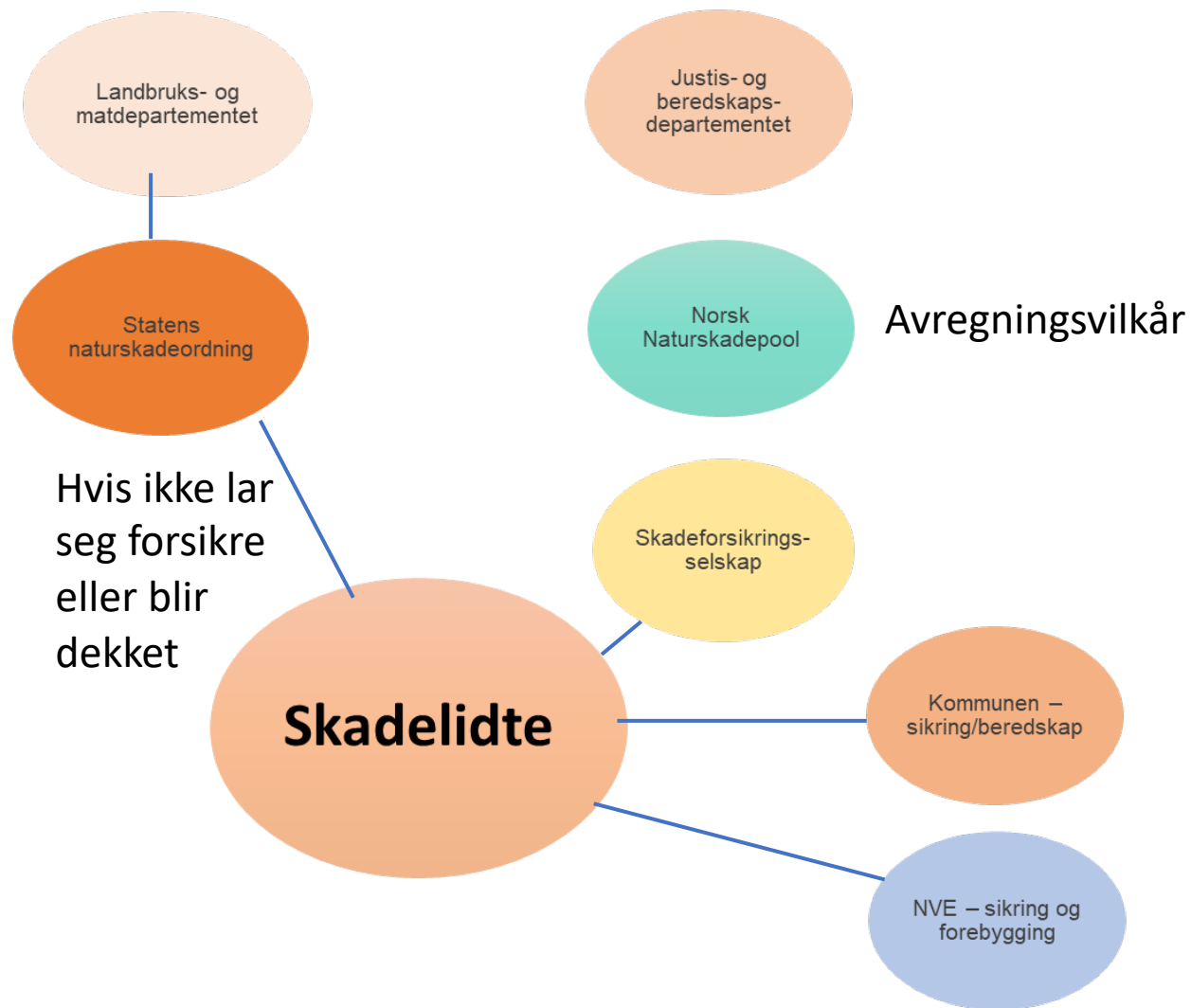
Eiendommer med nedlagt bygge- og deleforbud

Skadeoppgjør – eksemplet Nesbyen

- Kommunen har forvaltningsoppgaver hvor sikkerhet inngår.
- Forsikringsmessige konsekvenser er i utgangspunktet utenforliggende hensyn
- Kommunen kan ønske relokasjon fordi da går planprosessene smidigere og ikke så mye motstand mot for eksempel flomvoll, eller hvor den skal stå
- Innbyggere vil normalt ønske å flytte - mindre eiendomsverdi igjen utenfor flomvoll
- Høyt press med ulike interesser

Naturskade - aktørene

Lov om naturskadeforsikring

§ 1.

Ting i Norge som er forsikret mot brannskade, er også forsikret mot naturskade, dersom skaden på vedkommende ting ikke dekkes av annen forsikring. Med naturskade forstås skade som direkte skyldes naturulykke i form av skred, storm, flom, stormflo, flodbølge, meteorittnedslag, jordskjelv eller vulkanutbrudd. Er den forsikrede ting et bolighus eller fritidshus, omfatter forsikringen også naturskader på hage, hageanlegg og gårdsplass oppad begrenset til 5 dekar, inkludert den delen av en tilførselsvei som ligger innenfor hagen, hageanlegget og gårdsplassen.

Selskapet svarer likevel ikke for naturskade på skog eller avling på rot, varer under transport, motorvogn og tilhenger til bil, luftfartøy, skip og småbåter og ting i disse, fiskeredskap på fartøy eller i sjøen, utstyr i sjøen for produksjon av fisk, fisk i steng, lås eller dam, utstyr for utvinning av olje, gass eller andre naturforekomster på havbunnen. Selskapet svarer heller ikke for naturskade som alene rammer antenner, skilt o.l. Kongen kan bestemme at andre gjenstander helt eller delvis skal unntas fra naturskadeforsikring etter leddet her.

Er et brannforsikret bolighus eller fritidshus skadet i en naturulykke, og det ikke gis tillatelse til å reparere eller gjenoppbygge huset på skadestedet på grunn av fare for ny naturskade, skal forsikringsselskapet erstatte tomtens omsetningsverdi før skaden, oppad begrenset til fem dekar. Det skadede huset og eventuelle forsikrede uthus skal dessuten erstattes som om de var totalskadet. Er grunnen under et brannforsikret bolighus eller fritidshus blitt ustabil som følge av en naturulykke, gjelder første og annet punktum tilsvarende selv om huset ikke er skadet. Forsikringsselskapet har ikke klagerett over avslag på søknad om tillatelse til reparasjon eller gjenoppbygging.

Hva er «naturskade»?

- Etter både naturskadeerstatningsloven og naturskadeforsikringsloven er naturskade en skade som direkte skyldes naturulykke ved skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv eller vulkanutbrudd.
 - Nedre grense for stormskade er 20,8 m/s (liten storm)
 - Stormflo - over fem års gjentaksintervall
 - Alle typer plutselige skred, men massene må være lagt opp av naturen selv (kan dekke dominoeffekt)
 - Årvisse vårflokker dekket for eksempel ikke
 - Ikke rene nedbørskader, tele, tørke, snøtyngde, dyr, insekter, bakterier, sopp, råte og liknende
 - Ikke vann fra kulverter (bekker i rør)
 - Ikke indirekte tap/følgeskader for eksempel fordi strømtilførsel blir ødelagt eller driftstap
 - Oppryddingskostnader / fjerning av rester av forsikrede gjenstander som ikke lenger er på eiendommen - antatt av NNP ikke dekket fordi de ikke befinner seg på det stedet som er angitt i forsikringsavtalen

Tvil om noe er «naturskade»?

- Ved tvil om det er en naturskade -fastsettes av Klagenemnda for naturskadesaker (uavhengig forvaltningsorgan)
 - Klagenemnda behandler klage på vedtak om naturskadeerstatning fra staten og fra forsikringselskap.
- Om bevisvurdering se Gulating lagmannsrett LG-2018-23731 – Staten vant frem med at Statens Kartverk sine målinger av havnivå, lufttrykk og vind var avgjørende for om det forelå «stormflo» (dissens)

Hva dekkes?

- Naturskedeforsikringsordningen - Hovedregelen er at selskapet har anledning til å avregne erstatning i henhold til eget selskaps vilkår for brann på skadet objekt.
- Statens naturskadeordning - Egenandelen er 30 prosent av første 100 000 kroner, pluss 15 prosent av beløpet som overstiger 100 000 kroner.

«Relokalisering» - tomtens verdi før skade erstattes

- Nytt og forbedret dekningselement fra 1. januar 2018 «relokalisering» ved skade.

Bakgrunn:

- Kvam i Nord-Fron kommune, 2013
 - Finans Norge så i 2016 for seg at man om 5 til 10 år kan tenke seg 50 til 100 skader i denne størrelsesordenen om året
-
- Prop.36 L (2016-2017) pkt 5.2 *«Kommer kommunen til at det foreligger en uakseptabel risiko, og derfor velger å legge ned bygge- og deleforbud for vedkommende eiendom, eventuelt for det området der eiendommen ligger, vil dette være avgjørende for sikredes rett til å kreve tomteerstatning og totaltapserstatning for bygningen»*
-
- *NNP Håndboken* Dekningen for relokalisering er ny, og behandlingen av skader som skal håndteres etter denne lovutvidelsen, kan by på utfordringer. **Skadeutvalget har derfor besluttet at selskaper som får krav om erstatning for relokalisering, konfererer med utvalget før selskapet tar standpunkt til erstatningsplikt og før selskapet utbetaler erstatning.**

Foto: Nesbyen kommune

«Relokalisering» - tomtens verdi før skade erstattes forts.

- I forarbeidene; ... «det ikke kan utelukkes at kommunen griper muligheten til å få flyttet bebyggelse som opprinnelig ikke burde ha vært tillatt, når slik flytting kan skje på forsikringsselskapenes regning»
- Dilemma: Flere flomskadede bygg kan tørkes/repareres - men vil kun stå uskadet til neste flom
- Pbl eller Naturskadeloven ikke hjemmel for boforbud i allerede eksisterende boliger
- Bygningsmyndighetene kan ikke med hjemmel i § 28-1 stille ny og strengere krav til eksisterende bebyggelse eller virksomhet, jf. også rundskriv H-5/18. *Alminnelig vedlikehold faller derimot utenfor virkeområdet til plan- og bygningsloven § 28-1.*
- Så hvis reparasjon kan kalles alminnelig vedlikehold = ikke søknadsplikt = ikke relokalisering
- NNP sitt syn er at «skader som kan utbedres uten søknad om byggetillatelse eller dispensasjon» ikke gir grunnlag for erstatning av tomt.
- Men NNP går enda lenger og sier at det kreves en hovedombygging for at sikrede skal ha krav på relokalisering.

Ikke søknadspliktig arbeider - vedlikehold/oppussing:

		Forsikringsdekning	Relokalisering	Latente påbud
<p><u>Vedlikehold</u></p> <p>Vedlikehold er arbeid som er nødvendig for å opprettholde kvalitetsnivået til en bygning og de tekniske installasjonene i bygningen. Vedlikehold faller utenfor virkeområdet til byggesaksdelen av plan- og bygningsloven, og kan derfor gjøres uten krav om søknad og uten at gjeldende kravene i TEK17 gjelder.</p>	<p>Oppussing av overflater og bytte av innredning</p> <p>Bytte ett eller noen få vinduer med samme størrelse, type og utseende</p> <p>Bytte ut med lik takstein, takshingel eller takplater</p> <p>Male yttervegg</p> <p>Bytte ut all ytterkledning med lik ytterkledning</p>	<p>Vilkår i henhold til aktuelt forsikrings-selskap, reparasjonen beregnes/erstattes til likt eller tilsvarende som før skaden inntraff.</p>	<p>Nei, ikke aktuelt</p>	<p>Latente påbud dekkes ikke. Med latent påbud menes krav/pålegg kommune kunne pålagt eier/eiendommen uavhengig av skaden.</p>

Søknadsplikt + relevant krav ihht. TEK17.

		Forsikringsdekning	Relokalisering	Latente påbud
<p><u>Søknad</u></p> <p>Vesentlig endring eller vesentlig reparasjon - disse krever som regel søknad og tillatelse, relevante krav i TEK17 gjelder (Krav i henhold til tiltaket)</p>	<p>Bytte ut alle vinduer i en bygning</p> <p>Utvendig etterisolering av alle yttervegger</p> <p>Arbeid med bad og våtrom som berører flere bruksenheter eller brannceller</p> <p>Erstatte, forsterke eller endre en bærevegg eller bæresøyle</p>	<p>Vilkår i henhold til aktuelt forsikrings-selskap, reparasjonen beregnes/erstattes til likt eller tilsvarende som før skaden inntraff inkl aktuelt/relevante krav i henhold til TEK 17</p>	<p>Nei, ikke aktuelt</p>	<p>Latente påbud dekkes ikke. Med latent påbud menes krav/pålegg kommune kunne pålagt eier/eiendommen uavhengig av skaden.</p>

Hovedombygging - søknad/ansvar samt TEK 17 - gjelder hele bygningen

		Forsikringsdekning	Relokalisering	Latente påbud
<p><u>Hovedombygging</u></p> <p>Terskelen for hva som utgjør en hovedombygging er høy. Dette betyr at en hovedombygging innebærer omfattende arbeider som berører bygget som helhet. Det er påkrevd å bruke ansvarlige foretak i hele søknads- og byggeprosessen.</p>	<p>Totalrenovering av bygget der kun bærende konstruksjoner står igjen</p> <p>Gjenoppbygging etter brann hvor bærende konstruksjoner må erstattes</p> <p>Erstatte, forsterke eller endre det vesentlige av byggets bærende konstruksjoner</p>	<p>Vilkår i henhold til aktuelt forsikrings-selskap, reparasjonen beregnes til likt eller tilsvarende som før skaden inntraff inkl alle krav i henhold til TEK 17 (gjeldende forskrift)</p>	<p>Ved bygge og deleforbud dekkes relokalisering</p>	<p>Latente påbud dekkes ikke. Med latent påbud menes krav/pålegg kommune kunne pålagt eier/eiendommen uavhengig av skaden.</p>

?

o

Praktisk håndtering

Om skadene på husene i Nesbyen er forenlig med «hovedombygging», «vesentlig reparasjon» eller alminnelig vedlikehold må vurderes konkret og for hvert enkelt hus

Kommunen må ha gjort en konkret risikovurdering, det må være forbundet med fare å fortsatt bo på stedet. Kommunens beslutning må bygge på faglige vurderinger(i praksis NVE)

Huseiere vil raskere kunne få forsikringsoppgjør for relokalisering, dersom kommunen fatter et begrunnet vedtak om bygge- og deleforbud.

Forsikringssselskapet har ikke klagerett over avslag på søknad om tillatelse til reparasjon eller gjenoppbygging, se nfl § 1. 3. ledd if

Regress ansvar for kommuner?

- Ansvarsnormen er konkret vurdert i lagmannsrettsdommen LE 2018 10723. - ikke ansvar - midlertidige tiltak tilstrekkelig
- En kommune hadde gitt tillatelse til gjenoppbygging av hus som var skadet av flom. To år senere ble huset igjen skadet av flom.
- Lagmannsretten kom til at kommunen ikke hadde handlet erstatningsbetingende uaktsomt ved å gi byggetillatelse. Det ble særlig lagt vekt på flomhistorikken der huset lå, samt at kommunen hadde tatt hensyn til at NVE hadde tilkjennegitt at de gjennomførte sikringstiltak tilsa at elva sannsynligvis ville kunne ta unna en flom med 200 års gjentaksintervall (sikkerhetsklasse F2).
- Videre ble det lagt noe vekt på at flomfaren var kjent, og at også tiltakshaver/ansvarlig søker hadde vurdert flomfaren.

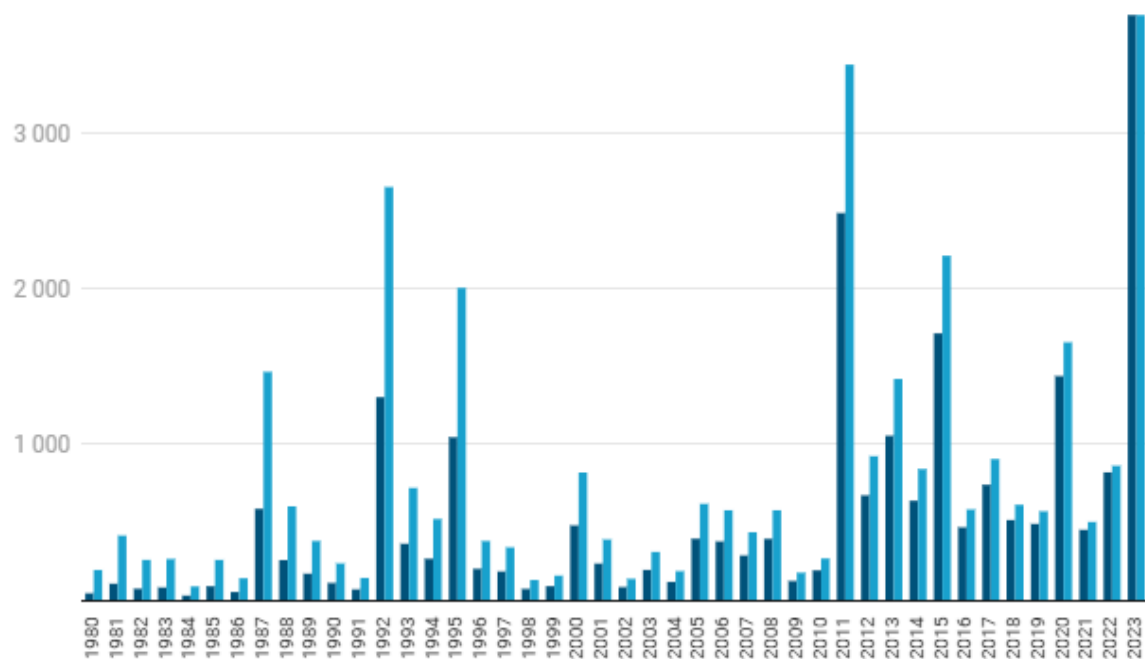

Foto: Tore Haraldset, nesbyenfoto.no

Norsk Naturskadepool erstatningsbeløp 1980 - 2023

Beløp i millioner kroner

■ Naturskader - erstatning mill.kr (nominelt) ■ Naturskader - erstatning mill.kr (KPI-justert 2023*)

*KPI for 2023 er ikke oppdatert - brukt årsgjennomsnitt frem til nov.

Kilde: Norsk Naturskadepool • [Last ned data](#)

Naturskadeordningen

- Utligningsordning mellom forsikringsselskaper
- Belastes for andel brannforsikringssum
- Solidarisk premie lik i hele landet
- Ikke insentiver i ordningen til skadeforebyggende tiltak
- Ny naturskadeordning vedtatt og under utforming

Naturskade hendelser 2023 oppsummert

- I februar var det flere stormer; den største var storm/uvær på Vestlandet og nordover 7–10. februar
- Kranvelt 6. januar i Melhus er vurdert til å være forårsaket av storm
- Fjellskred i Halden (Norske Skog Saugbrugs AS) 27. april har gitt omfattende skader
- Ekstremværet «Hans» 7-25. august i Sør-Norge er spesifisert – økt fra November med 100 millioner kroner til 1.27 milliarder inkl. oppgjørsgodtgjørelse
- Ekstremnedbør over Østlandet 26-27. august
- Stormen «Babet» over Sørlandet 20-22. oktober
- To stormer i desember «Pia» 19-23. desember og «Gerrit» 27-28. desember. Foreløpig relativt få skader.

Utvikling i erstatninger etter skred, flom og nedbør

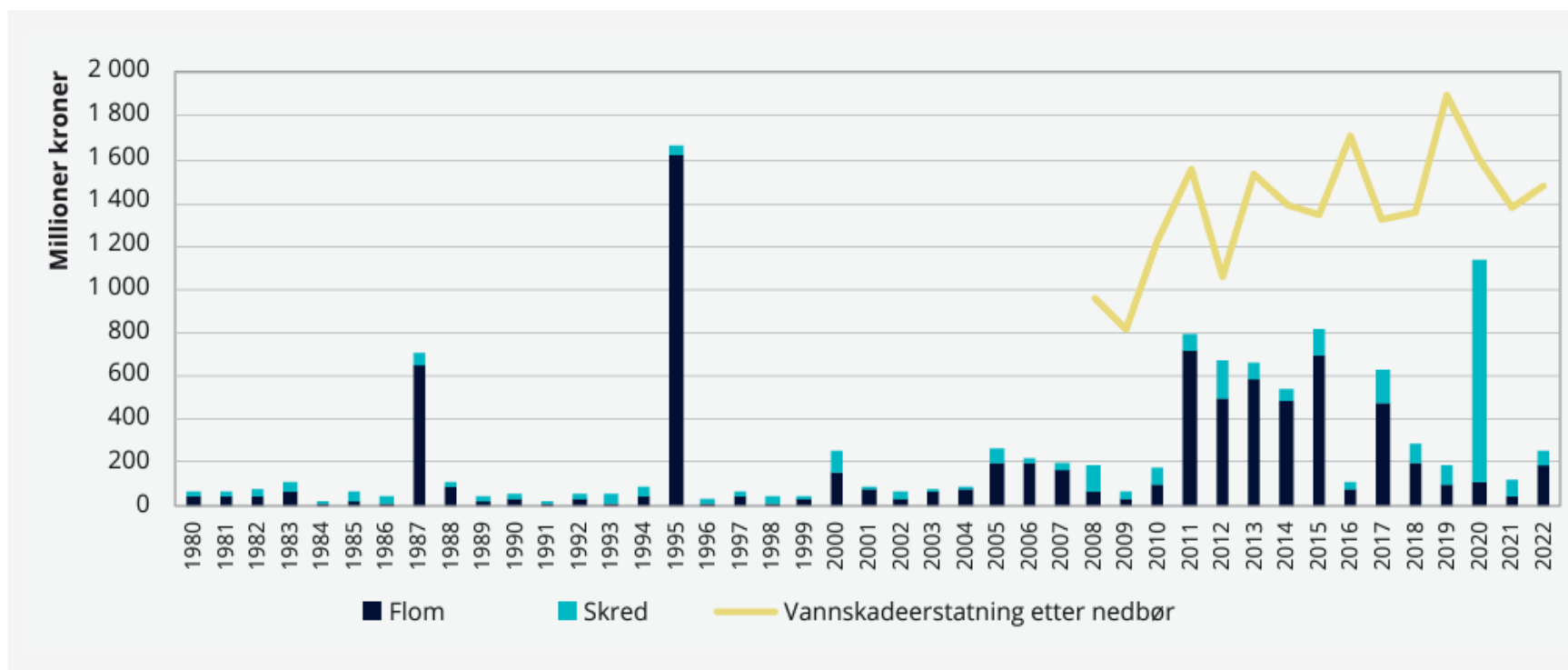
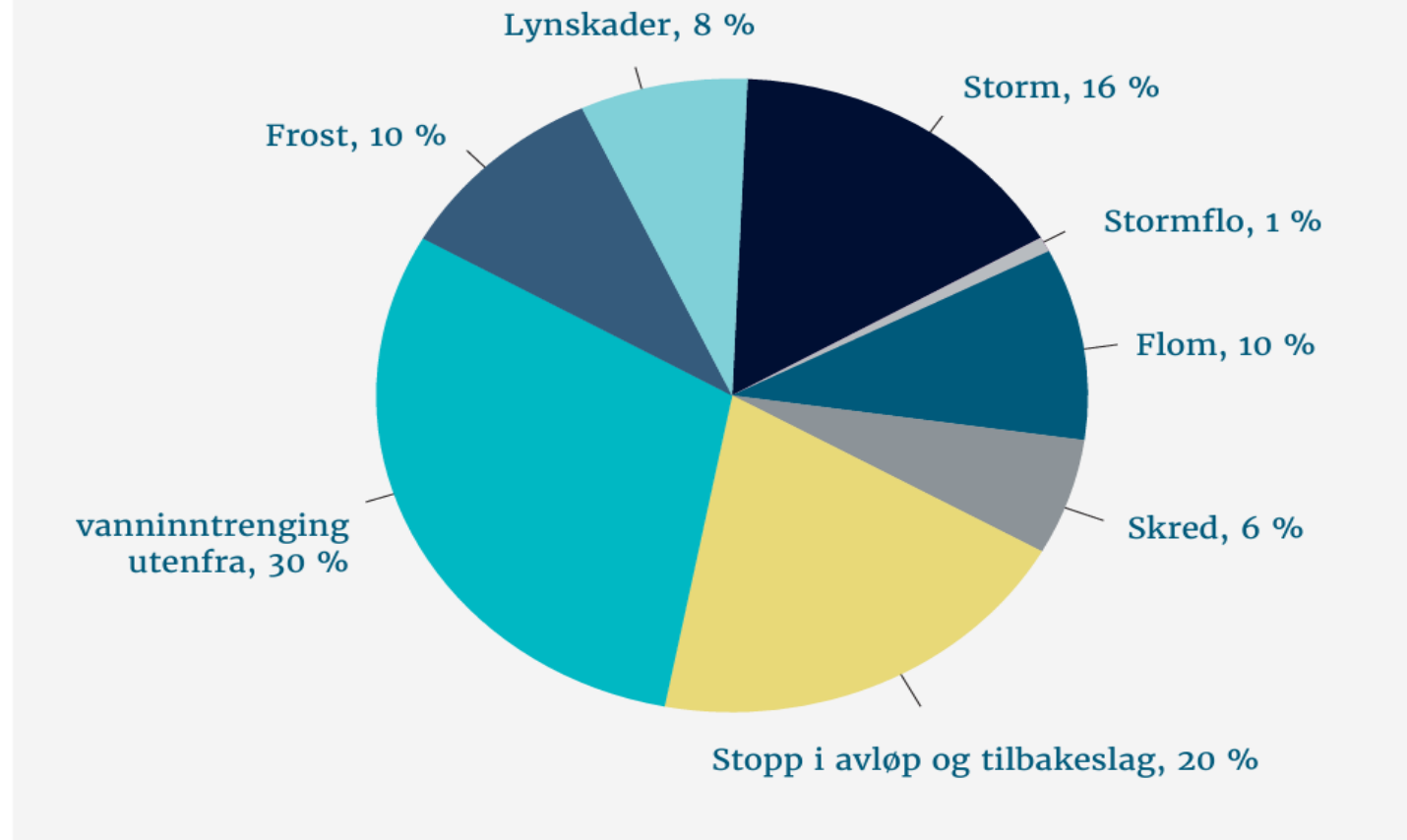
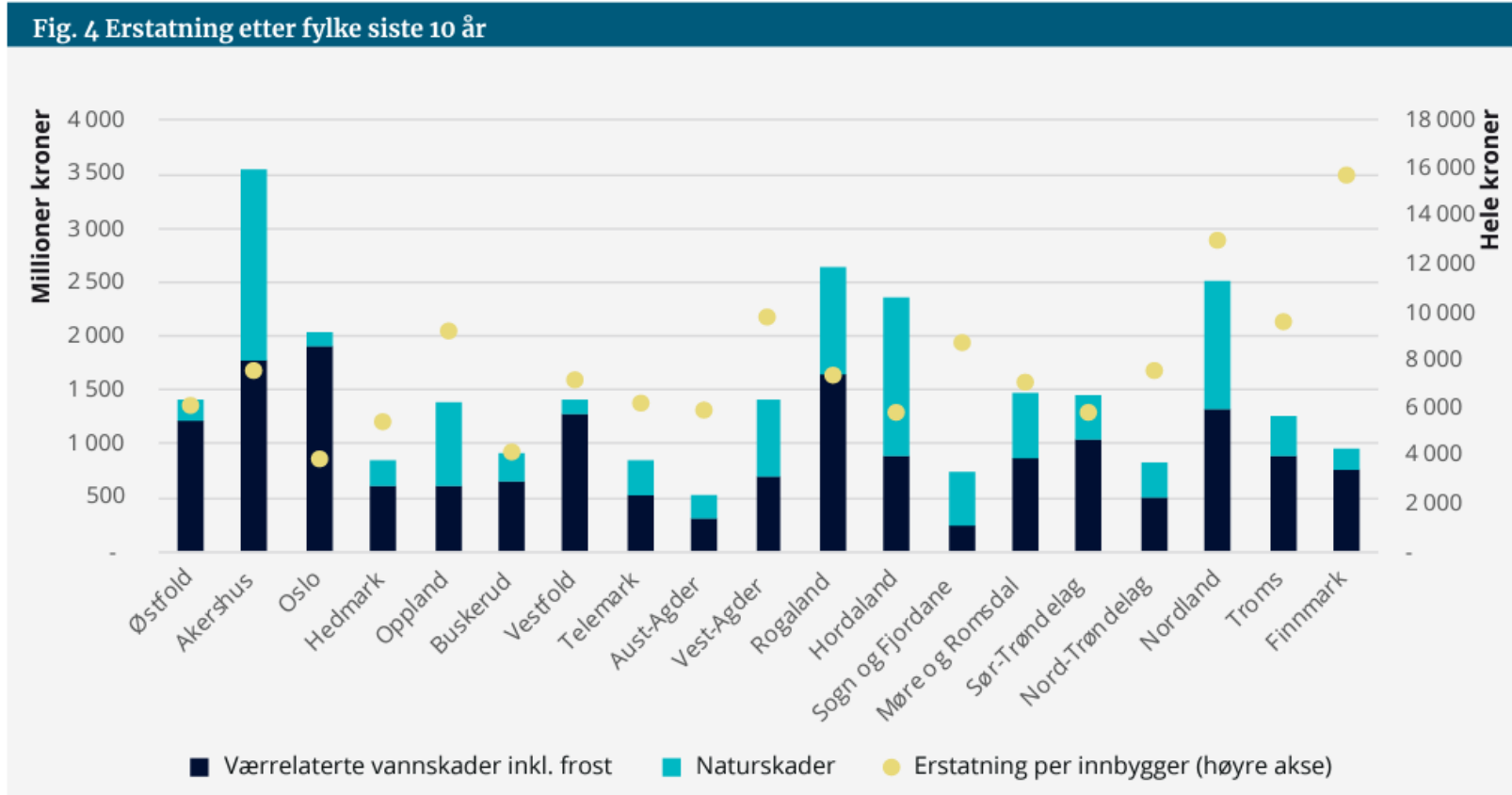

Fig. 2 Erstatningsfordeling siste 10 år

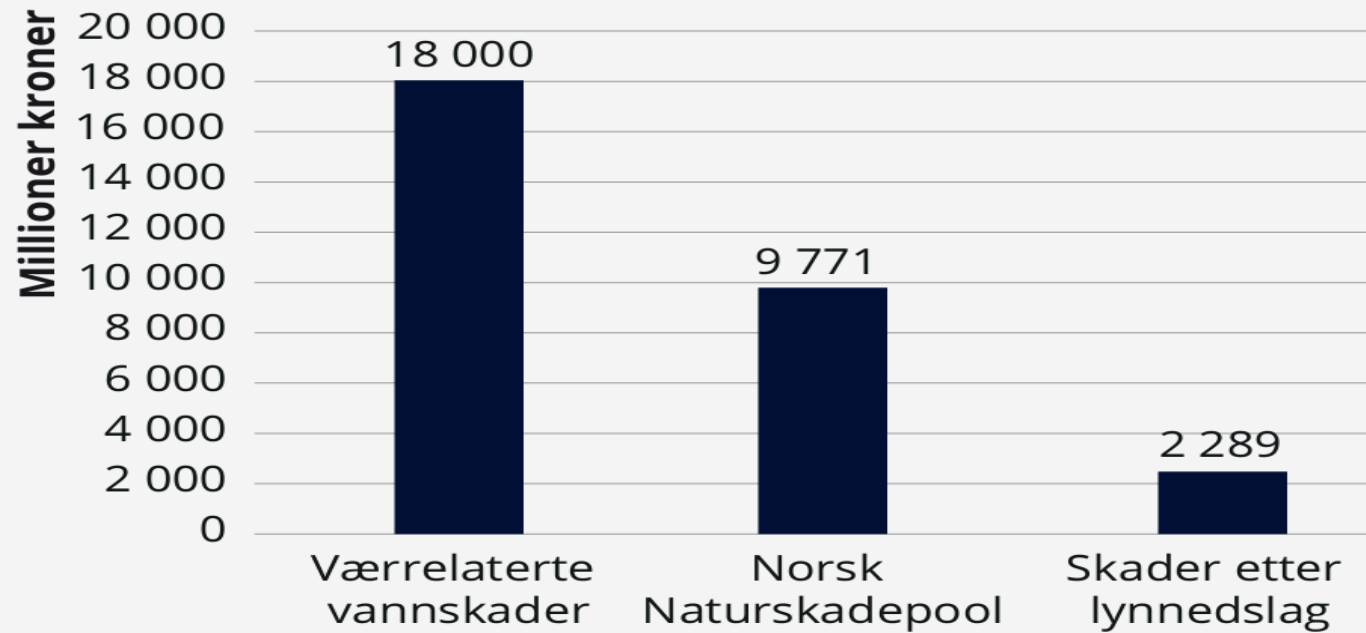
Figur: Fordeling av erstatningsbeløp for perioden 2013 – 2022. KPI-justert erstatningsbeløp

Erstatning etter fylke siste 10 år

Figur: Erstatning etter ulike typer skader for perioden 2013-2022, fordelt på fylke. KPI-justert erstatningsbeløp.

Fig. 1 Erstatning etter natur- og værskader siste 10 år

Figur: samlet erstatning for perioden 2013 – 2022, fordelt på værrelaterte vannskader, naturskader etter naturskadeloven og brannskader/elektrisk kortslutning etter lynskader. KPI-justert erstatningsbeløp.

Ekstremværet «Hans»

Foto: Tore Haraldset, nesbyenfoto.no

Ottahallen – teknisk rom

Mange store skader på bolig

Flere skader på kommunale pumpestasjoner

Også mange skader på campingvogner og biler

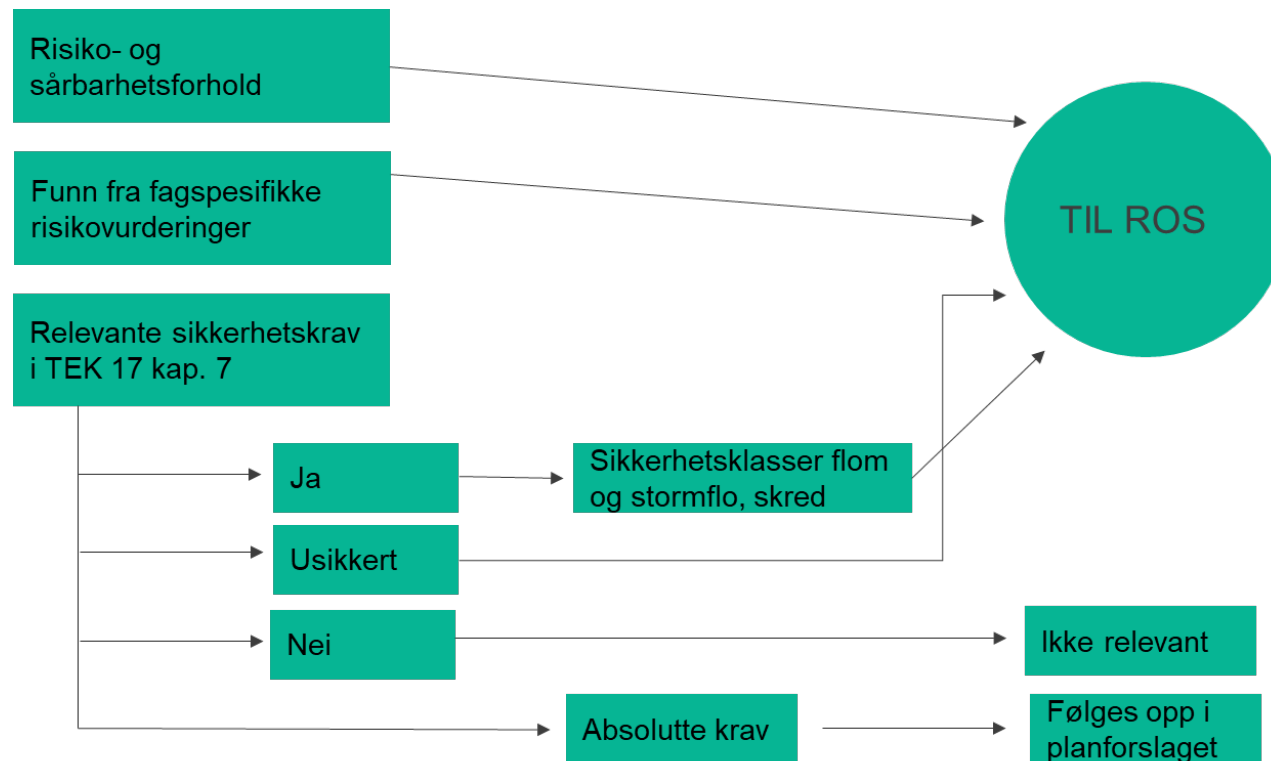
Kommunene får 1,7 milliarder etter ekstremværet «Hans»

- Kommunene kompenseres gjennom skjønnsmidler fra statsforvalteren
- Midlene skal benyttes til gjenoppbygging til opprinnelig standard, men ikke til standardhevinger eller forebygging
- Regjeringen har bevilget 500 millioner til flom og rassikring i budsjettet for 2024

Utfordringer for kommunene

- Stor forskjell på hvor godt kommunene er forberedt (beredskapsplaner)
- Mange kommuner har ikke gjennomført ROS analyse de siste 5 årene

Hvordan redusere skadene ved neste storflom ?

– Den beste måten å forebygge skadepotensialet av flom og skred er gjennom kartlegging, god arealplanlegging og sikring i kommunene. Tiltakene prioriteres ut ifra en samfunnsøkonomisk kost-nytte-analyse (NVE).

Stort fokus på regress mot kommuner

Store nedbørsmengder førte til flom og store ødeleggelser på Kvam i Gudbrandsdalen våren 2014. Foto: Håkon Mosvold Larsen / NTB scanpix

Gjensidige tapte flomskadesak mot
Nord-Fron kommune

Prosjekt i Brandbu

Godt eksempel på at forebyggende arbeid fungerer

- Første søknad fra Gran kommune om bistand fra NVE kom etter flommen i 2000
- Planen ble godkjent i 2018, detaljprosjektering i 2019
- Anlegg Øst Entreprenør AS vant anbudet våren 2020
- Anleggsstart i juni 2020
- Ferdigstilt mai 2022
- Budsjett 129,6 millioner kroner
- 1380 m lang strekning sikret
- Revet seks bygninger og tre broer
- Lagt 180 meter lang strekning i nytt løp
- Bygget fem pumpestasjoner og en ny trafostasjon
- Bygget ca. 480 meter med betongmur og ca. 370 meter med flomvoll

Finans Norge vil trekke frem fire punkter for bedre klimatilpasning

- Vi må forebygge mer
- Helhetlig klimatilpasning må på plass
- Klare ansvarsforhold er nødvendig
- Verktøy og analyser må tas i bruk

